

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2020 m. kovo 5 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Vartotojų apsauga – Direktyva 2008/48/EB – Vartojimo kredito sutartys – 8 straipsnis – Kreditoriaus pareiga patikrinti vartotojo kreditingumą – Nacionalinės teisės aktai – Galimybė taikyti senaties terminą vartotojo pareikštam sutarties negaliojimu grindžiamam prieštaravimui – 23 straipsnis – Sankcijos – Veiksmingumas, proporcingumas ir atgrasomumas – Nacionalinis teismas – Minėtos pareigos laikymosi tikrinimas *ex officio*“

Byloje C-679/18

dėl *Okresní soud v Ostravě* (Ostravos apylinkės teismas, Čekijos Respublika) 2018 m. spalio 25 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2018 m. lapkričio 5 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

OPR-Finance s. r. o.

prieš

GK

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas A. Arabadžiev, teisėjai T. von Danwitz ir A. Kumin (pranešėjas),

generalinė advokatė J. Kokott,

posėdžio sekretorius M. Longar, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2019 m. rugsėjo 4 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- Čekijos vyriausybės, atstovaujamos M. Smolek, J. Vlácil ir S. Šindelková,
- Portugalijos vyriausybės, atstovaujamos L. Inez Fernandes, P. Barros da Costa, M.J. Marques ir C. Farto,
- Europos Komisijos, atstovaujamos G. Goddin ir P. Němečková,

susipažinęs su 2019 m. lapkričio 14 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

* Proceso kalba: čekų.

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/48/EB dėl vartojimo kredito sutarčių ir panaikinančios Tarybos direktyvą 87/102/EEB (OL L 133, 2008, p. 66; klaidų ištaisymai OL L 207, 2009, p. 14, OL L 199, 2010, p. 40 ir OL L 234, 2011, p. 46) 8 ir 23 straipsnių išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *OPR-Finance s. r. o.* ir GK ginčą dėl reikalavimo sumokėti likusias pagal kredito, kurį ši bendrovė suteikė tam asmeniui, sutartį mokėtinas sumas.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Direktyvos 2008/48 7, 9, 26, 28 ir 47 konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:
„(7) Siekiant sudaryti palankesnes sąlygas gerai veikiančios vidaus rinkos vartojimo kreditų srityje kūrimuisi, būtina numatyti suderintą Bendrijos sistemą keliose pagrindinėse srityse. <...>
<...>
(9) Būtinai visiškai suderinimas, siekiant užtikrinti, kad visi Bendrijos vartotojai naudotųsi aukštu ir vienodu jų interesų apsaugos lygiu, ir siekiant sukurti tikrą vidaus rinką. Todėl valstybėms narėms neturėtų būti leidžiama toliau taikyti arba priimti kitokias, nei nustatyta šioje direktyvoje, nacionalines nuostatas. Tačiau toks apribojimas turėtų būti taikomas tik pagal šią direktyvą suderintoms nuostatomis. Kai tokių suderintų nuostatų nėra, valstybės narėms turėtų būti leidžiama toliau taikyti arba priimti nacionalinės teisės aktus. <...> Kitas šios valstybės narės suteikiamos galimybės pavyzdys galėtų būti nacionalinių nuostatų dėl prekių pardavimo arba paslaugų teikimo sutarties nutraukimo, jeigu vartotojas pasinaudoja teise atsisakyti kredito sutarties, tolesnis taikymas arba tokių nuostatų priėmimas. <...>
<...>
(26) <...> Svarbu – visų pirma besiplečiančioje kredito rinkoje, – kad kreditoriai nesiimtų neatsakingo skolinimo veiklos ar neišduotų kredito, prieš tai neįvertinę kreditingumo, ir valstybės narės turėtų užtikrinti reikalingą priežiūrą, kad būtų išvengta tokio elgesio, ir turėtų nustatyti reikalingas priemones nubausti kreditorius, tuo atveju, jei jie tai daro. <...> [U]ž kiekvieno vartotojo kreditingumo patikrinimą turėtų būti atsakingi kreditoriai. Tuo tikslu jiems turėtų būti leidžiama naudoti ne tik informaciją, kurią vartotojas pateikia rengiant atitinkamą kredito sutartį, bet ir ilgalaikių komercinių santykių metu pateiktą informaciją. Valstybių narių valdžios institucijos taip pat galėtų kreditoriams teikti atitinkamus nurodymus bei gaires. Vartotojai taip pat turėtų veikti apdairiai ir laikytis savo sutartinių įsipareigojimų.
<...>
(28) Vartotojų kreditingumui įvertinti kreditorius taip pat turėtų atlikti patikrinimą atitinkamose duomenų bazėse; atsižvelgiant į teises ir faktines aplinkybes, tokie patikrinimai gali būti įvairios apimties. <...>
<...>

(47) Valstybės narės turėtų nustatyti taisykles dėl sankcijų, taikytinų pažeidus pagal šią direktyvą priimtas nacionalines nuostatas, ir užtikrinti jų įgyvendinimą. Nors sankcijų nustatymas paliekamas valstybių narių nuožiūrai, numatytos sankcijos turėtų būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios.“

4 Šios direktyvos 8 straipsnio „Pareiga įvertinti vartotojo kreditingumą“ 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad prieš sudarant kredito sutartį kreditorius įvertintų vartotojo kreditingumą atitinkamais atvejais remdamasis iš vartotojo gauta pakankama informacija ir prirėikus atlikę patikrinimą atitinkamoje duomenų bazėje. Valstybės narės, kurių teisės aktuose reikalaujama, kad kreditorius įvertintų vartotojo kreditingumą atlikę patikrinimą atitinkamoje duomenų bazėje, gali išlaikyti šį reikalavimą.“

5 Minėtos direktyvos 23 straipsnyje „Sankcijos“ nurodyta:

„Valstybės narės nustato taisykles dėl sankcijų, taikomų už pagal šią direktyvą priimtų nacionalinių nuostatų pažeidimus, ir imasi visų priemonių, būtinų užtikrinti, kad jos būtų įgyvendinamos. Numatytos sankcijos turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios.“

Čekijos teisė

Įstatymas Nr. 257/2016 dėl vartojimo kreditų

6 Direktyva 2008/48 į Čekijos teisę perkelta *zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru* (Įstatymas Nr. 257/2016 dėl vartojimo kreditų).

7 Šio įstatymo 86 straipsnyje „Vartotojo kreditingumo vertinimas“ nustatyta:

„(1) Prieš vartojimo kredito sutarties sudarymą ar išipareigojimų pagal sutartį pakeitimą, dėl kurio gerokai padidėja bendra vartojimo kredito suma, kreditorius įvertina vartotojo kreditingumą, remdamasis esmine, patikima, pakankama ir proporcinga informacija, gauta iš vartotojo ir prirėikus iš duomenų bazės, leidžiančios įvertinti vartotojo kreditingumą, arba iš kitų šaltinių. Kreditorius vartojimo kreditą suteikia tik tada, jei kreditingumo vertinimo rezultatas rodo, kad nėra pagrįstų abejonių dėl vartotojo galėjimo grąžinti vartojimo kreditą.

(2) Vertindamas vartotojo kreditingumą, kreditorius visų pirma įvertina vartotojo galėjimą mokėti sutartas reguliarias vartojimo kredito įmokas, palygindamas vartotojo pajamas, išlaidas ir tai, kaip buvo grąžinamos esamos skolos. Be to, jis atsižvelgia į turto vertę, jei pagal vartojimo kredito sutartį vartojimo kreditas turi būti iš dalies ar visiškai grąžintas ne reguliariomis įmokomis, bet iš pardavus vartotojo turtą gautų pajamų, arba jei vartotojo finansinė padėtis rodo, kad jis galės vartojimo kreditą grąžinti nepriklausomai nuo savo pajamų.“

8 Šios įstatymo 87 straipsnio „Pareigos įvertinti vartotojo kreditingumą neįvykdymo pasekmės“ 1 dalyje numatyta:

„Jeigu kreditorius suteikia vartotojui kreditą pažeisdamas 86 straipsnio 1 dalies antrą sakinį, sutartis yra niekinė ir negaliojanti. Vartotojas gali ginčyti jos galiojimą per trejų metų senaties terminą, skaičiuojamą nuo sutarties sudarymo dienos. Vartotojas privalo per savo galimybes atitinkantį laikotarpį grąžinti pagrindinę suteikto vartojimo kredito sumą.“

Įstatymas Nr. 89/2012, kuriuo patvirtinamas Civilinis kodeksas

- 9 *Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník* (Įstatymas Nr. 89/2012, kuriuo patvirtinamas Civilinis kodeksas) 586 straipsnyje numatyta:

„(1) Jeigu teisinio sandorio negaliojimas numatomas tam tikro asmens interesų apsaugos tikslais, tik tas asmuo gali ginčyti to sandorio galiojimą.

(2) Jeigu teisę ginčyti teisinio sandorio galiojimą turintis asmuo to nepadaro, tas teisinis sandoris laikomas galiojančiu.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 10 2017 m. balandžio 21 d. GK nuotoliniu būdu su *OPR-Finance* sudarė atnaujinamojo kredito sutartį, pagal ją pastaroji suteikė 4 900 Čekijos kronų (CZK) (maždaug 192 EUR) sumą minėtam asmeniui.
- 11 GK nemokėjo mokėtinų įmokų, todėl *OPR-Finance* 2018 m. birželio 7 d. kreipėsi į *Okresní soud v Ostravě* (Ostravos apylinkės teismas, Čekijos Respublika), prašydama priteisti iš GK 7 839 CZK (maždaug 307 EUR) sumą ir įstatyme numatytus delspinigius, skaičiuojamus nuo 2017 m. spalio 1 d. iki visiško šios sumos sumokėjimo.
- 12 Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad pagrindinėje byloje, pirma, *OPR-Finance* netvirtino ir juo labiau nepateikė įrodymų, kad prieš sudarydama nagrinėjamą kredito sutartį įvertino kredito gavėjos kreditingumą.
- 13 Antra, GK neginčijo sutarties galiojimo, remdamasi šia aplinkybe. Pagal Įstatymo Nr. 257/2016 dėl vartojimo kreditų 87 straipsnio 1 dalį kredito sutarties negaliojimo sankcija taikoma tik vartotojo prašymu. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad tokia taisyklė prieštarauja vartotojo apsaugai, kuri užtikrinama Direktyva 2008/48.
- 14 Šiuo klausimu šis teismas pažymi, pirma, kad pagal suformuotą Čekijos jurisprudenciją ir doktriną nacionaliniam teismui draudžiama *ex officio* taikyti santykinio negaliojimo sankciją, numatytą Įstatymo Nr. 257/2016 dėl vartojimo kreditų 87 straipsnio 1 dalyje. Antra, šio teismo teigimu, labai retai vartotojai, kuriems daugumoje ginčų dėl vartojimo kredito neatstovauja advokatas, pareiškia sutarties negaliojimu grindžiamą prieštaravimą, remdamiesi tuo, kad kreditorius neįvertino jų kreditingumo.
- 15 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar nacionalinės teisės aiškinimas, atitinkantis Direktyvą 2008/48, kuris reikštų, kad nacionalinis teismas privalo *ex officio* taikyti Įstatymo Nr. 257/2016 dėl vartojimo kreditų 87 straipsnio 1 dalyje numatytą sankciją, nelemtų aiškinimo *contra legem*.
- 16 Šiomis aplinkybėmis *Okresní soud v Ostravě* (Ostravos apylinkės teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar pagal kartu aiškinamas Direktyvos 2008/48 8 ir 23 straipsnių nuostatas draudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriuose nustatyta, kad sankcija už kreditoriaus pareigos įvertinti vartotojo kreditingumą prieš sudarant kredito sutartį neįvykdymą yra kredito sutarties negaliojimas – kartu su vartotojo pareiga grąžinti kreditoriui pagrindinę sumą per vartotojo galimybes atitinkantį laikotarpį, – jeigu tokia sankcija (kredito sutarties negaliojimas) vis dėlto taikoma tik tada, kai vartotojas ja pasiremia (t. y. ginčija sutarties galiojimą) per trejų metų senaties terminą?

2. Ar pagal kartu aiškinamas Direktyvos 2008/48 8 ir 23 straipsnių nuostatas reikalaujama, kad nacionalinis teismas *ex officio* taikytų sankciją, kuri nacionalinės teisės akte numatyta už kreditoriaus pareigos įvertinti vartotojo kreditingumą neįvykdymą (t. y. net ir tuo atveju, kai vartotojas to aktyviai neprašo)?“

Dėl prejudicinių klausimų

- 17 Savo prejudiciniais klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2008/48 8 straipsnis, siejamas su jos 23 straipsniu, turi būti aiškinamas taip, kad, pirma, pagal jį reikalaujama, kad nacionalinis teismas *ex officio* patikrintų, ar kreditorius pažeidė šios direktyvos 8 straipsnyje numatytą ikisutartinę pareigą įvertinti vartotojo kreditingumą, ir taikytų šios pareigos pažeidimo pasekmes, kylančias iš nacionalinės teisės, ir, antra, pagal jį draudžiama nacionalinė tvarka, kuria remiantis sankcija už tokį pažeidimą – kredito sutarties negaliojimas kartu su vartotojo pareiga grąžinti kreditoriui pagrindinę sumą per vartotojo galimybes atitinkantį laikotarpį – taikoma tik su sąlyga, kad šis vartotojas šiuo negaliojimu pasiremia per trejų metų senaties terminą?
- 18 Šiuo klausimu reikia konstatuoti, kad Teisingumo Teismas ne kartą priminė nacionaliniam teismui tenkančią pareigą *ex officio* tikrinti tam tikrų Sąjungos teisės nuostatų vartojimo srityje pažeidimą (2016 m. balandžio 21 d. Sprendimo *Radlinger ir Radlingerová*, C-377/14, EU:C:2016:283, 62 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 19 Tokį reikalavimą pateisina tai, kad pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją apsaugos sistema yra pagrįsta idėja, kad vartotojo padėtis yra silpnesnė nei verslininko tiek dėl galimybių derėtis, tiek dėl informacijos lygio, ir dėl to jis priverstas sutikti su verslininko iš anksto nustatytais sąlygomis ir negali daryti įtakos jų turiniui (2016 m. balandžio 21 d. Sprendimo *Radlinger ir Radlingerová*, C-377/14, EU:C:2016:283, 63 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 20 Iš Direktyvos 2008/48 8 straipsnio 1 dalies, siejamos su šios direktyvos 28 konstatuojamąja dalimi, matyti, kad prieš sudarydamas kredito sutartį kreditorius turi įvertinti vartotojo kreditingumą, o ši pareiga tam tikrais atvejais gali apimti patikrinimą atitinkamose duomenų bazėse. Šiuo klausimu reikia priminti, kad remiantis šios direktyvos 26 konstatuojamąja dalimi minėtos pareigos tikslas – skatinti kreditoriaus atsakingumą ir išvengti to, kad jis teiktų kreditą nemokiems vartotojams.
- 21 Be to, tokia pareiga tiek, kiek ja siekiama apsaugoti vartotojus nuo pernelyg didelio įsiskolinimo ir nemokumo rizikos, padeda įgyvendinti Direktyvos 2008/48 tikslą, kuris, kaip matyti iš jos 7 ir 9 konstatuojamųjų dalių, yra vartojimo kreditų srityje numatyti visišką ir privalomą suderinimą keliose pagrindinėse srityse, laikomą būtinu siekiant visiems Europos Sąjungos vartotojams užtikrinti aukštą ir vienodą jų interesų apsaugos lygį ir palengvinti tinkamai veikiančios vartojimo kreditų vidaus rinkos vystymąsi (2014 m. kovo 27 d. Sprendimo *LCL Le Crédit Lyonnais*, C-565/12, EU:C:2014:190, 42 punktas). Todėl ši pareiga vartotojui ypač svarbi.
- 22 Be to, egzistuoja nemaža rizika, kad būtent dėl nežinojimo vartotojas nesirems teisės norma, skirta jo apsaugai (2016 m. balandžio 21 d. Sprendimo *Radlinger ir Radlingerová*, C-377/14, EU:C:2016:283, 65 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 23 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad, kaip Teisingumo Teismas nusprendė dėl Direktyvos 2008/48 10 straipsnio 2 dalyje numatytos pareigos pateikti informaciją, kuri taip pat padeda siekti šios direktyvos tikslo, priminto šio sprendimo 21 punkte, veiksminga vartotojo apsauga negalėtų būti užtikrinta, jei nacionalinis teismas nebūtų įpareigotas *ex officio* nagrinėti, ar laikytasi minėtos direktyvos 8 straipsnyje nustatytos pareigos, kai jam tampa žinomos šiuo tikslu reikalingos teisinės ir faktinės aplinkybės (pagal analogiją žr. 2016 m. balandžio 21 d. Sprendimo *Radlinger ir Radlingerová*, C-377/14, EU:C:2016:283, 66 ir 70 punktus).

- 24 Be to, kai nacionalinis teismas *ex officio* konstatuoja, kad ši pareiga pažeista, nelaukdamas, kol vartotojas dėl to pateiks prašymą, jis turi taikyti visas pasekmes, kylančias pagal nacionalinę teisę dėl tokio pažeidimo, su sąlyga, kad laikomasi rungimosi principo ir šio teismo paskirtos sankcijos atitinka Direktyvos 2008/48 23 straipsnyje nustatytus reikalavimus, kaip juos aiškina Teisingumo Teismas (šiuo klausimu žr. 2016 m. balandžio 21 d. Sprendimo *Radlinger ir Radlingerová*, C-377/14, EU:C:2016:283, 71, 73 ir 74 punktus). Šiuo klausimu reikia priminti, kad šios direktyvos 23 straipsnyje numatyta, kad, pirma, sankcijų, taikomų už nacionalinių nuostatų, priimtų taikant šios direktyvos 8 straipsnį, pažeidimą, taisyklės turi būti apibrėžtos taip, kad sankcijos būtų veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios, ir, antra, valstybės narės imasi visų priemonių, būtinų užtikrinti, kad jos būtų taikomos. Neperžengiant šių ribų, taisyklių dėl sankcijų pasirinkimas paliekamas valstybių narių diskrecijai (šiuo klausimu žr. 2014 m. kovo 27 d. Sprendimo *LCL Le Crédit Lyonnais*, C-565/12, EU:C:2014:190, 43 punktą).
- 25 Be to, pagal suformuotą jurisprudenciją, susijusią su ES sutarties 4 straipsnio 3 dalyje įtvirtintu lojalus bendradarbiavimo principu, nors valstybės narės turi teisę pasirinkti sankcijas, jos privalo visų pirma užtikrinti, kad už Sąjungos teisės pažeidimus būtų baudžiama pagal analogiškas materialines ir procesines taisykles kaip už tokio paties pobūdžio ir sunkumo nacionalinės teisės pažeidimus, be to, kad sankcijos bet kuriuo atveju būtų veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios (2014 m. kovo 27 d. Sprendimo *LCL Le Crédit Lyonnais*, C-565/12, EU:C:2014:190, 44 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 26 Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad sankcijų griežtumas turi atitikti pažeidimų, už kuriuos jos skiriamos, sunkumą ir visų pirma užtikrinti realų atgrasomąjį poveikį, nepažeidžiant bendrojo proporcingumo principo (2016 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *Home Credit Slovakia*, C-42/15, EU:C:2016:842, 63 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 27 Reikia pridurti, kad nacionaliniai teismai, vieninteliai kompetentingi aiškinti ir taikyti nacionalinę teisę, turi patikrinti, ar atsižvelgiant į visas bylos aplinkybes minėtos sankcijos atitinka šiuos reikalavimus ir yra veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios.
- 28 Vis dėlto Teisingumo Teismas, nagrinėdamas prejudicinį klausimą, prirėkus gali pateikti paaiškinimų, kurie padėtų tokiems teismams atlikti savąjį vertinimą (pagal analogiją žr. 2018 m. lapkričio 21 d. Sprendimo *de Diego Porras*, C-619/17, EU:C:2018:936, 91 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 29 Nagrinėjamu atveju, remiantis prašyme priimti prejudicinį sprendimą pateikta informacija, už kreditoriaus ikisutartinės pareigos įvertinti kredito gavėjo kreditingumą, nustatytos Įstatymo Nr. 257/2016 dėl vartojimo kreditų 86 straipsnyje, pažeidimą pagal šio įstatymo 87 straipsnį yra skiriama sankcija – kredito sutarties negaliojimas kartu su vartotojo pareiga grąžinti kreditoriui tik pagrindinę sumą per vartotojo galimybes atitinkantį laikotarpį – su sąlyga, kad šis vartotojas per trejų metų senaties terminą, skaičiuojamą nuo sutarties sudarymo, pasiremia šiuo negaliojimu. Taigi, jei taikoma minėtame įstatyme numatyta sankcija, t. y. kredito sutarties negaliojimas, kreditorius praranda teisę į sutartus delspinigius ir išlaidas.
- 30 Šiuo klausimu reikia pažymėti: kadangi tokios sankcijos taikymas lemia tai, kad kreditorius nebenturi teisės į sutartas palūkanas ir išlaidas, ši sankcija atitinka pažeidimų, už kuriuos ji skiriama, sunkumą ir būtent turi realų atgrasomąjį poveikį (šiuo klausimu žr. 2014 m. kovo 27 d. Sprendimo *LCL Le Crédit Lyonnais*, C-565/12, EU:C:2014:190, 52 ir 53 punktus ir 2016 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *Home Credit Slovakia*, C-42/15, EU:C:2016:842, 69 punktą).
- 31 Reikia patikslinti, kad atsižvelgdamas į tikslo apsaugoti vartotojus, su kuriuo neatsiejamai susijusi kreditoriaus pareiga patikrinti skolininko mokumą, svarbą Teisingumo Teismas jau nusprendė, kad jei sankcija atimti teisę į palūkanas praktiškai sušvelnėtų ar ji paprasčiausiai būtų visiškai panaikinta, tai reikštų, kad ši sankcija nebūtų išties atgrasanti (šiuo klausimu žr. 2014 m. kovo 27 d. Sprendimo *LCL Le Crédit Lyonnais*, C-565/12, EU:C:2014:190, 52 ir 53 punktus).

- 32 Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad sankcija, susijusi su kredito sutarties negaliojimu, yra taikoma su sąlyga, kad vartotojas pasiremia šiuo negaliojimu per trejų metų senaties terminą. Pastaruoju klausimu reikia priminti, kad remiantis suformuota jurisprudencija, jeigu nėra šių sritį reglamentuojančių Sąjungos taisyklių, pagal procesinės autonomijos principą taisyklės, kuriomis užtikrinama teisių, kurias teisės subjektai turi pagal Sąjungos teisę, apsauga, turi būti įtvirtintos kiekvienos valstybės narės vidaus teisės sistemoje su sąlyga, kad jos nėra mažiau palankios nei taisyklės, reglamentuojančios panašias situacijas, kurioms taikoma vidaus teisė (lygiavertiškumo principas), ir kad dėl jų netampa praktiškai neįmanoma ar pernelyg sudėtinga pasinaudoti Sąjungos teisės suteiktomis teisėmis (veiksmingumo principas) (šiuo klausimu žr. 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *CA Consumer Finance*, C-449/13, EU:C:2014:2464, 23 punktą).
- 33 Dėl lygiavertiškumo principo reikia pažymėti, kad Teisingumo Teismas neturi jokių duomenų, galinčių sukelti abejonių dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamos sąlygos, susijusios su senaties terminu, suderinamumo su šiuo principu.
- 34 Kiek tai susiję su veiksmingumo principu, pakanka priminti, kad, kaip matyti iš šio sprendimo 23 ir 24 punktų, veiksminga vartotojo apsauga reikalauja, jog, esant tokiai situacijai, kai kreditorius pareiškia vartotojui kredito sutartimi pagrįstą ieškinį, nacionalinis teismas *ex officio* išnagrinėtų, ar kreditorius laikėsi minėtos Direktyvos 2008/48 8 straipsnyje numatytos pareigos, ir, nustatęs šios pareigos pažeidimą, taikytų nacionalinėje teisėje numatytas jo pasekmes, nelaukdamas, kol vartotojas pateiks atitinkamą prašymą, su sąlyga, kad laikomasi rungimosi principo.
- 35 Dėl sankcijos, kaip antai kredito sutarties negaliojimo kartu su pareiga grąžinti pagrindinę sumą, reikia pažymėti, kad kai vartotojas pareiškia neigiamą nuomonę dėl tokios sankcijos taikymo, į šią nuomonę turėtų būti atsižvelgta (pagal analogiją žr. 2009 m. birželio 4 d. Sprendimo *Pannon GSM*, C-243/08, EU:C:2009:350, 33 punktą ir 2013 m. vasario 21 d. Sprendimo *Banif Plus Bank*, C-472/11, EU:C:2013:88, 35 punktą).
- 36 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad veiksmingumo principui prieštarauja sąlyga, pagal kurią vartotojas turi pasiremti sankcija, susijusia su kredito sutarties negaliojimu, ir pareiga grąžinti pagrindinę sumą, taikomomis kreditoriui pažeidus Direktyvos 2008/48 8 straipsnyje numatytą pareigą, ir padaryti tai per trejų metų senaties terminą.
- 37 Šios išvados negali paneigti Čekijos vyriausybės rašytinėse pastabose pateiktas argumentas, kad nacionalinės teisės nuostatose, susijusiose su kredito įstaigų rizikos ribojimu pagrįsta priežiūra, taip pat numatyta administracinė sankcija – iki 20 milijonų CZK (apie 783 000 EUR) dydžio bauda, jeigu kreditas suteikiamas pažeidžiant pareigą įvertinti vartotojo kreditingumą.
- 38 Pažymėtina, kad Europos Komisija per posėdį tvirtino (ir jai neprieštarauta), kad kompetentinga Čekijos priežiūros institucija, t. y. Čekijos nacionalinis bankas, niekada nėra pranešusi apie sprendimą dėl baudų skyrimo už kreditoriaus padarytą šios pareigos pažeidimą. Be to, kaip savo išvados 82 punkte pažymėjo generalinė advokatė, vien tokios sankcijos negali pakankamai veiksmingai užtikrinti Direktyva 2008/48 siekiamos vartotojų apsaugos nuo pernelyg didelio įsiskolinimo ir nemokumo rizikos, nes jos neturi įtakos vartotojo, su kuriuo kredito sutartis sudaroma pažeidžiant šios direktyvos 8 straipsnį, situacijai.
- 39 Bet kuriuo atveju, jeigu nacionalinės teisės aktų leidėjas, kaip šiuo atveju, yra numatęs už tokį pažeidimą ne tik administracinę sankciją, bet ir civilinės teisės sankciją, kuri gali būti naudinga atitinkamam vartotojui, ši sankcija, atsižvelgiant į ypatingą svarbą, kuri pagal Direktyvą 2008/48 teikiama vartotojų apsaugai, turi būti įgyvendinama laikantis veiksmingumo principo.

- 40 Galiausiai, remiantis prašyme priimti prejudicinį sprendimą pateikta informacija, pagal Čekijos teismų suformuotą jurisprudenciją nacionaliniam teismui draudžiama *ex officio* taikyti sankciją, susijusią su kredito sutarties negaliojimu, kartu su pareiga grąžinti pagrindinę sumą, kurios numatytos kreditoriaus ikisutartinės pareigos įvertinti vartotojo kreditingumą pažeidimo atveju.
- 41 Kalbant apie šį draudimą, reikia priminti, kad pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją nacionaliniai teismai, taikydami nacionalinės teisės aktus, turi juos aiškinti kuo labiau atsižvelgdami į Direktyvos 2008/48 tekstą ir tikslą, kad būtų pasiektas joje numatytas rezultatas ir kad taip būtų laikomasi SESV 288 straipsnio trečios pastraipos. Ši pareiga nacionalinę teisę aiškinti taip, kad aiškinimas atitiktų Sąjungos teisę, iš tiesų pagrįsta pačia SESV sistema, nes sudaro sąlygas nacionaliniams teismams, nagrinėjant gautas bylas, pagal savo kompetenciją užtikrinti visišką Sąjungos teisės veiksmingumą (2016 m. balandžio 21 d. Sprendimo *Radlinger ir Radlingerová*, C-377/14, EU:C:2016:283, 79 punktas).
- 42 Be to, Teisingumo Teismas ne kartą nusprendė, jog Sąjungos teisę atitinkančio aiškinimo principas reikalauja, kad nacionaliniai teismai pagal savo kompetenciją visus veiksmus atliktų atsižvelgdami į visą vidaus teisės sistemą ir taikydami joje pripažintus aiškinimo metodus, kad būtų užtikrintas visiškas nagrinėjamos direktyvos veiksmingumas ir priimtas ja siekiamą tikslą atitinkantis sprendimas (šiuo klausimu žr. 2012 m. sausio 24 d. Sprendimo *Dominguez*, C-282/10, EU:C:2012:33, 27 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 43 Reikia pridurti, kad nacionaliniai teismai, įskaitant tuos, kurie priima sprendimus paskutine instancija, prireikus turi pakeisti suformuotą nacionalinę jurisprudenciją, jeigu ji pagrįsta su direktyvos tikslais nesuderinamu nacionalinės teisės aiškinimu (šiuo klausimu žr. 2019 m. rugsėjo 5 d. Sprendimo *Pohotovost*, C-331/18, EU:C:2019:665, 56 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 44 Darytina išvada, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pagrindinėje byloje negali pagrįstai manyti, jog neturi galimybės aiškinti nagrinėjamų nacionalinės teisės nuostatų taip, kad jos atitiktų Sąjungos teisę, vien dėl to, jog Čekijos teismų pateiktas šių nuostatų aiškinimas neatitinka šios teisės. Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas privalo užtikrinti visišką Direktyvos 2008/48 veiksmingumą, jei būtina, savo iniciatyva atsisakydamas taikyti Čekijos teismų aiškinimą, kai jis neatitinka Sąjungos teisės (pagal analogiją žr. 2016 m. lapkričio 8 d. Sprendimo *Ognyanov*, C-554/14, EU:C:2016:835, 69 ir 70 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).
- 45 Vis dėlto tokią pareigą pateikti Sąjungos teisę atitinkantį aiškinimą riboja bendrieji teisės principai, ypač teisinio saugumo principas, ir ji negali pagrįsti nacionalinės teisės aiškinimo *contra legem*.
- 46 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į prejudicinius klausimus reikia atsakyti, kad Direktyvos 2008/48 8 ir 23 straipsniai turi būti aiškinami taip, jog pagal juos reikalaujama, kad nacionalinis teismas *ex officio* patikrintų, ar kreditorius pažeidė šios direktyvos 8 straipsnyje numatytą ikisutartinę pareigą įvertinti vartotojo kreditingumą, ir taikytų šios pareigos pažeidimo pasekmes, kylančias iš nacionalinės teisės, su sąlyga, kad sankcijos atitinka to 23 straipsnio reikalavimus. Direktyvos 2008/48 8 ir 23 straipsniai taip pat turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiama nacionalinė tvarka, kuria remiantis sankcija už pažeistą kreditoriaus ikisutartinę pareigą įvertinti kredito gavėjo kreditingumą – kredito sutarties negaliojimas kartu su vartotojo pareiga grąžinti kreditoriui pagrindinę sumą per savo galimybes atitinkantį laikotarpį – taikoma tik su viena sąlyga, kad šis vartotojas pasiremia šiuo negaliojimu ir padaro tai per trejų metų senaties terminą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 47 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/48/EB dėl vartojimo kredito sutarčių ir panaikinamos Tarybos direktyvą 87/102/EEB 8 ir 23 straipsniai turi būti aiškinami taip, jog pagal juos reikalaujama, kad nacionalinis teismas *ex officio* patikrintų, ar kreditorius pažeidė šios direktyvos 8 straipsnyje numatytą ikisutartinę pareigą įvertinti vartotojo kreditingumą, ir taikytų šios pareigos pažeidimo pasekmes, kylančias iš nacionalinės teisės, su sąlyga, kad sankcijos atitinka to 23 straipsnio reikalavimus. Direktyvos 2008/48 8 ir 23 straipsniai taip pat turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiama nacionalinė tvarka, kuria remiantis sankcija už pažeistą kreditoriaus ikisutartinę pareigą įvertinti kredito gavėjo kreditingumą – kredito sutarties negaliojimas kartu su vartotojo pareiga grąžinti kreditoriui pagrindinę sumą per savo galimybes atitinkantį laikotarpį – taikoma tik su viena sąlyga, kad šis vartotojas pasiremia šiuo negaliojimu ir padaro tai per trejų metų senaties terminą.

Parašai.